

Nejvyšší soud vrací právo

Průnik kampaňovitosti do soudních řízení ukázala věc poslanců Víta Bárty a Jaroslava Škarky, kdy byly sporné postupy soudce Obvodního soudu pro Prahu 5 Jana Šotta. První nezvyklost spočívá v umožnění televizního přenosu, čímž byl narušen klasický postup soudu, že předvolaní svědci nemají být v soudní síni, dokud nebudou vyslechnuti, aby neslyšeli výpovědi dřívější a nemohli svou výpověď přizpůsobit. Postupem soudce Šotta se mohli svědci seznámit díky televizi s tím, kdo a jak vypovídal. Justici sluší anglosaská mediální zdrženlivost, kdy v USA a Británii není možné u soudu fotografovat, natož televizní přenos. Opačný propagandistický přístup užívala nacistická justice při souzení účastníků pokusu o protihitlerovský převrat 20. 7. 1944 nebo komunistická justice při procesu Milady Horákové roku 1950 či procesu s Rudolfem Slánským roku 1952, které byly medializovány a vysílány rádiem (televize ještě u nás nevysílala).

Druhou věcí je, že senát soudce Šotta rozsudkem z 13. 4. 2012 odsoudil jednání, které nebylo totožně uvedeno v obžalobě. Soudce je ve vymezení skutku vázán obžalobou a při stíhání poslanců byl vázán vymezením (totožností) skutku, pro který je k trestnímu stíhání vydala Poslanecká sněmovna. Soudce má rozhodnout jen o skutku vymezeném obžalobou státního zástupce, nesmí jej rozšiřovat ani komentovat ve výroku rozsudku. Proto proti nezákonnému rozsudku podala odvolání ve prospěch obžalovaného i státní zástupkyně.

Za třetí Šottův soudní senát odsoudil poslance J. Škarku k zákazu výkonu činnosti poslance. Tím zasáhl do vazby mezi poslancem a jeho voliči, ústavní úpravy ukončení poslaneckého mandátu a nerespektoval judikaturu Nejvyššího soudu, který judikoval, že soud nemůže zakázat činnost člena zastupitelstva obce, protože jde o zásah do ústavně garantovaného práva na veřejné funkce a trest ztráty politických práv u nás neexistuje. Tento závěr obsahuje odborná literatura a platí i pro poslance a senátory. Změnu může učinit jen zákonodárce. Pokud soud rozšíří výklad zákazu činnosti na ústavně garantované volební právo, jedná se o porušení zásady – není trestu bez zákona. Je možné s judikaturou Nejvyššího soudu nesouhlasit, ale pak je správné, aby ji soudce uvedl ve svém rozhodnutí a rozvedl, proč si myslí, že na daný případ nelze judikaturu Nejvyššího soudu užít anebo uvedl, proč je nutné dojít k novému právnímu závěru. Nic takového rozsudek nad Škarkou při uložení trestu zákazu činnosti neobsahoval.

Po zásluze byl tento nezákonný rozsudek zrušen odvolacím Městským soudem v Praze. V následném řízení Šottův senát zprostil obžalované viny. Nicméně soudce Šott inicioval stížnost ministra spravedlnosti proti rozhodnutí Městského soudu v Praze. Sám Městský soud ve vyjádření pro Ministerstvo spravedlnosti poukázal na protizákonnost postupu soudce Šotta a stížnost pro porušení zákona viděl jako nedůvodnou. Tak původně vyhodnotilo Šottův návrh v roce 2013 i Ministerstvo spravedlnosti za ministra Pavla Blažka. Po změně vlády ministryně Marie Benešová dala přednost mediálnímu zviditelnění před právem a stížnost v neprospěch poslanců podala. Rovněž nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman podal ve věci dovolání, byť pro to neměl zákonné důvody. Obě protiprávní podání dopadla v souladu se zákonem. Nejvyšší soud dovolání nejvyššího státního zástupce odmítl, protože směřovalo do skutkových věcí, které předmětem dovolání být nemohou. Stížnost ministryně spravedlnosti byla zamítnuta jako nedůvodná. Nejvyšší soud rozhodnutím z 22. 1. 2014 vrátil do kauzy právo. Kam až může dojít právní pedagog, ukazuje předseda Nejvyššího správního soudu a učitel trestního práva na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni Josef Baxa. V době mediálního velebení soudce Šotta jej pochválil v rozhovoru pro Hospodářské noviny 20. 4. 2012 slovy: „*Měl jsem trochu pyšný pocit, že jsou v justici takoví soudci.*“. Přitom studenty učil, že nelze uložit protizákonný trest a že nelze odsoudit za jednání, které nebylo předmětem obžaloby. Pedagog nemá něco jiného učit a jinak jednat v praxi.

Útokem na základy evropského trestního procesu je i kritika Nejvyššího soudu za to, že neuznal za důkaz výpověď policisty o tom, co vypověděl obviněný, aniž byl poučen o svých právech. I ten nejběžnější scenárista průměrné kriminálky ví, že je nutné poučit obviněného o tom, že se nemusí sebeobviňovat a že má právo na obhájce. Teprve pak může být jeho výpověď použita jako důkaz proti němu samému. To, že se v deníku *Právo* 1. 2. 2014 s. 1 objevil článek Petra Kozelky: *Nejvyšší soud zkomplikoval usvědčení zločinců. Výpovědi policistů jsou prý bezcenné*, napadající tuto staletou procesní zásadu, a že se k této kritice přidal i nejvyšší státní zástupce P. Zeman a předseda Nejvyššího správního soudu, je znamením toho, že v dnešní době jsme se nepřekonali požadavky na rychlé odsouzení dle názoru médií a některých představitelů mocenských orgánů státu, bez ohledu na zákon a základní práva obviněných. Tomuto postupu, který tolikrát vedl k zneužití justice - u nás naposledy v 50. letech 20. st., je nutné odporovat. Jde o boj za práva lidí.

Vždy se najdou soudci, kteří řeší věci dle kampaňovité objednávky. Jsou opěvováni jako soudci nového typu, kteří budou aplikovat nové právo a platnými zákony se nezatěžují. Činili tak soudci po nástupu nacismu i komunismu, kde různé kampaně převládly nad právem. Nyní tak někteří činí v rámci protikorupční kampaně. Nejvyšší soud tomu odolává a vrací závaznost práva.

Zdeněk Koudelka